

1913

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAL
LAPTULAJDOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Muszkország felé evez a zsarnokság.

Isteni humor: angol példák hirdetésével kezdtek és orosz minták alkalmazásával végezték. Azt mondotta Tisza István gróf és az ő jámbor szolgálója a miniszterelnök, hogy Angliában így, meg úgy divat; ott ilyen, meg olyan szokás divik; ott kevés a munkamegakasztás, több a munka; kevés a zsarnokság és sok a szabadság; kicsi a szószátyárkodás és nagyok a tettek; ott a politikusok bölcs mérséklettel megáldott, önzellen hazafiak, de itt Magyarországon, amíg el nem jöttek Tisza István meg a Lukács László, bizony ne tagadja senki, nem volt európai államhoz méltó élet. Mert nem volt itt addig semmi, amiért polgárnak az államban élnie érdemes, mert nem volt itt jólét, mert nem volt itt szabadság, nem volt itt kultúra, nem volt itt bölcs mérséklettel megáldott hazafiak munkájának nyoma, szóval nem voltak az angol minták meghonosítva, de volt obstrukció és volt a többségi akaratsínak hosszu hónapokon való megbénítása.

Hiszen nem lehet tagadni, voltak — talán — ez országnak a népképviselői rendszer megalkotása óta eddig is némely férfiak, kik — talán — szintén értettek valamelyest az efféle dolgokhoz, s talán nem hiányzott belőlük sem, sem az a bizonyos bölcs mérséklet, sem a hazafiúi erények teljesítő talán az angol minták ösmerete, vagy azok meghonosításának vágya sem.

Végre is Kossuth Lajos, Deák Ferenc, idősebb Andrássy Gyula gróf, Eötvös József báró, Szilágyi Dezső, Irányi Dániel — is voltak valakik; a nemzeti szabadságjogairól bizonyára nekik is megvoltak a maguk gondolatai és terveik, de nem tudták úgy a dolog mélyére látni és úgy a néppel elbánni, mint ez a Lukács László és ez a Tisza István tudják.

Tisza István heteken át vitázgatott Andrássy Gyula gróffal, hogy melyikük képviseli igazabban az angol álláspontot, s melyikük politikája teszi e hont a szabadság hazájává. Végül is a miniszterelnök döntött Nagyenyeden Tisza István mellett.

Megmondotta a miniszterelnök ott ország-világ előtt, hogy aki Magyarországból Angliát akar varázsolni; aki azt akarja, hogy itt mindig a szabadság uralkodjék, az csak velük tartson, az ő politikájukat támogassa, az ő szekerüket tolja, mert ez a helyes, bölcs és derék dolog, s a mellett — talán bizonyításra sem szorul — elég jól kifizetődik.

Az angol vita és az angol példák hirdetése így befejeződött, még mielőtt az angol nap csak egyszer is feljött volna a magyar égen, Lukács László miniszterelnök ur, a sajtótermékek ter-

jesztése tárgyában kiadott rendeletével egyszerre bravuros fordulattal — hirtelen Oroszország felé fordította a kormányzás rudját.

A szóból elég volt. Tisza István már sokszor leirta, — igaz, soha nem olvasott lapokban — hogy az angol szabadság-életet akarják itt megvalósítani, de végre is tette került a sor, és könnyebbnek találták a feladatot úgy befejezni, hogy a megkezdett uton haladva, Oroszországgá varázsolják e földet is.

Ha már mindenét elvették a magyarnak, aminek látszata még meg volt: a sajtószabadságát zúzták most össze egy rendelettel. Az éjjeli ügyészt elevenítették fel nappali formában és hogy szelidebbnek lássák: a közigazgatás első tisztviselőivel helyettesítik.

Nem kerülhet többé ki a publikum elé olyan ujság, melyet az illető hely első törvényhatósági tisztviselője át nem olvasott, s ha véletlenül az illető ur a lapban izgatást lát, nem a független bíróság fog dönteni a cikk, s közvetlenül a lap sorsa felett, hanem a vádló maga bíró is lesz, s mint ilyen, véleményével egyszerre megfojthatja a neki nem tetsző lapot.

De ez csak a kisebbik revolver, a nagyobbab a kormány maga számára tartotta fenn; gondolván, hogy talán az ország nem minden részében akad megfelelő bölcs mérsékletű férfi, aki a száználmas szerepre vállalkozik. A receptje már megvolt erre, a vasuti állomásokról és a trafikokból való kitiltás után, most már az ország egész területén biztosítja magának azt a jogot, hogy a neki nem tetsző lapoktól bírói ítélet nélkül, sőt ellenére is, — megvonhatja az utcai árusítás jogát, s nem csalódunk, ha megjósoljuk, hogy a következő lépés, már a postai és vasuti szállítás jogának megvonása lesz.

Fegyvert szegez állandóan minden ellenzéki ujság mellé; egyetlen sor csak, ami kissé igazságos legyen velük szemben; egy jajdulás csak, ami a népszívéből jön s a következő percben már végzett is velük.

Az ideál: Oroszország; minden kimondott igaz szóért halál!

A nyomasztó adokkal, a rettentés közgazdasági viszonyokkal, a zürzavaros, mesterségesen kuszált politikai állapotokkal elérték, hogy egyfelől szegénnyé, nyomorulttá tették az ország népét; másfelől megfásították és minden változással szemben közönyössé, tőrővé tették. Így előkészítvén garázdálkodásukhoz a talajt és a népet, Oroszországgá pusztították a szabad Magyarországot.

De meddig tarthat ez a kábultság? Meddig uralkodhatnak az önkény a jogon, a zsarnokság a szabadságon, az örület az orosz kormányzáson? Erre feleljenek a kormánypárton és hiába bujkálnak a felelet elől, erre és ezért felelni fognak!
Steiner Henry.

Városunk érdeke.

(K. G.) Székelyudvarhely városa fekvésénél fogva a tömör beépítésekkel szemben hogy zsufolva van, azt mindenki tudja és tapasztalja. A régi hibákon pedig az ujjor kell segítsen, mert manapság minden Udvarhelyhez hasonló város az utcák és telkek rendezésével előbb áll 30 40 százalékkal. Csak mi voltunk azok, a kik a régi alapon, de nem előre, hanem hátrafelé mentünk.

Állításom visszatér csak egy évtizedre, mikor a szombatfalvi, jelenleg Bátor Orbán Balázs utca szabályozását elejétől végig elpuskálták. Igen kérem, elpuskálták annyira, hogy maguk az azután építő tulajdonosok is csodálják, hogy mekkora baklövés történt és mit veszít értékéből a felépített épület.

Mert az új Rákóczy-ut, melynek szabályozási terve már kész, valamint kiépítése folyamatba lesz, az rajtok nem segít; lesz egy szép holt utcája városunknak még pedig nagyszerű vashid összeköttetéssel; igen kérem — egy nagyszerű vashid összeköttetéssel.

Ez a hid még meg nem készült, már eddig nevezetes volt, a mennyiben szegény Gyertyánffy Gábor egész a minisztériumig küzdött, hogy a hidat tegyék az ut tengelyébe. Az ő helyes erőszakoskodása hiába volt, mert lejött Petz ur, egykor a mi államépítészeti hivatalunkba volt mérnök, a ki annak előtte sem volt valami jóviszonyban Gyertyánffyval, aztán úgy oldotta meg a kérdést, hogy sem neked, sem nekik igazuk ne legyen és a hidat reá irányította a Szőlősi telekre.

Mekkora bűn volt már akkor ennek a nehéz műtárgynak az ily ferdén való elhelyezése! Most pedig már csak az év szám kell reá és alája írni majd: Nyugodjál békében!...

Van városunknak egy ligetnek kiszemelt tere, melyet — valósággal lehet mondani, hogy központ, mert a Kossuth-utca telkeitől a malomárok választja el. Ez pedig a Szabó György mézáros telke, mely a malomtól egész Ferenczy Ferenc telkéig elnyulik, egész szóval igen szép sziget — a mi a terület nagyságát és fekvését illeti.

Közös érdeke városunknak, hogy ez a sziget megvásároltassék és felhasználtassék olyan célokra, mikre városunknak nagy szüksége van. Igen kérem, olyan szükség előtt állunk, a melyet megoldani, elkerülhetetlenül szükséges. Miután pedig ez az összes városi polgárok fontos érdeke, mozgítsa meg a képviselőtestület a dolgot abban az értelemben, hogy az ne irott malaszt, hanem valóság legyen és mielőbb megtörténjék.

Jól tudjuk, hogy a jelenlegi színházunk fekvésénél fogva, nem felel meg, mert — mint nyilvános helyiséget — restaurálni úgy, hogy tűzrendészeti szempontból a mai biztonsági szabályokat kielégítse, lehetetlen. Igen kérem, de a szigeten lehet egy minden oldalról kijáratu bál- és színháztermet építeni téli-nyári időszakra és pedig — mesés olcsó költséggel, vasbetonból.

Természetes, hogy egy színháznak fűtésre és levegőtisztításra lévén szüksége, a fűtésnél gőzfűtés alkalmazandó, a mely fű-

téssel összekötve, lehet egy szintén vasbeton gőzfürdő, melyben egy olyan uszoda tervezendő, ahol az iskolák növendékei, és a katonaság is az általuk meghatározott időben, telen tetszés szerinti melegre szabályozva fürdjenek.

Ezenkívül a fürdő ellátandó 10 egészségügyi berendezett fürdőszobával, masszázsió helyiségekkel; hozzászámítandó természetesen egy tisztességes nyári uszoda is.

Felállítható itt a szigeten egy fedett nyári táncterem, a hol úgy a polgárság, mint az alsóbb osztály megtalálja igényeit kielégítő mulató helyét.

Egy nagyon meglepő lesz a közönségre, hogy úgy a fürdőkádak, mint az uszoda, állandó be- és kifolyással készülhet.

Szóval a szigeten még sok elhelyezhető dologra volna szükség és ekkor aztán reá lehet mondani: „Nép-kert”.

Ma ugyan két felől lehet a szigetre bejárni, de lehetne a harmadik bejáratot a Kossuth utcának a közepéről megteremteni kocsis és gyalogbejáratokkal és ekkor lehetne ennél könnyebb és közelebb a központhoz, egy ilyen szükséges, közérdeknek való megoldást megteremteni?

El vagyok készülve, hogy e sorokra akadnak, kik a nagy költség, a pénz-szükség és újabb pótdadónak megfélemlítésével igyekeznek majd egymást felrevezetni. De ez nem igaz!!

Mert az előbb felsorolt munkák fogantatása, a mint alább ki fogom tüntetni, a befektetett tőkét és annak kamatát időről-időre szépen lekeresik.

Lássuk tehát a költséget, hogy a telekvásáron kívül, körülbelül mennyibe kerül?

A bál- és színházterem (természetesen ez egyszerszintű mozgószínház- és cirkusznak is használható, a mi az udvarhelyi közönséget egynegyedszázadra kényelmesen kielégíti és nincs kitéve egyszer egy ököritői katasztrófának) vasbetonból 80 ezer korona. — Egy csinos modern gőzfürdő 10 káddal és meleg-uszodával vasbetonból 30 ezer korona. — Egy nyári tánchelyiség (faszerkezet) 15 ezer korona. — Állandólag egy bérlő lakás, a mely össze lenne kötve pár vendéglő helyiséggel, beton alapra, téglával 10 ezer korona. — A fennebbiekre a gőzfűtés berendezés 30—40 ezer korona. Mondjuk az összeszt 175 ezer koronára.

Bál-, színház-, cirkusz-, városi mozgószínház-, gőzfürdő, uszodák, nyári táncterem, az italmérés kieszközölésével, szóval a sziget bizonyos jogainak visszatartásával: 7 százalékos jövedelmez. Így a felvett törlesztéses kölcsön kamata (mert 12 ezer koronáért bérbeadható), 40 év után tehermentesen a városé lenne.

S hogy az épületen kívül a szigetet parkírozni, szepíteni lehessen, a bejáratoknál minden ünnep- és vasárnapon — kivétel nélkül — személynként 4 fillér szedendő még azon esetben is, ha majális vagy más mulatság van a szigeten. E fenntartási illeték minden bemenetnél, akár fürdő, akár színházba történjék, a város által jegykiadás mellett kezelendő.

Tessék kiszámítani, hogy mit fog ez jövedelmezni? Biztosan annyit, hogy darabonként a partot lehet erősíteni, gyönyörű befásítást lehet eszközölni, szóval egy évtized múlva fogja látni az utókor, hogy mit teremtettünk.

De ne dolgozzunk rémképekkel. Ne adjunk hitelt a félrevezetésnek, mert nem kell ehhez pótdadó!

Akár mikor biztos kilátás van arra, hogy a befektetést maga a sziget ilyenformán lekeresi. Csak mozdítsa meg a dolgot a képviselőtestület, a melynek ez a főfeladata. Gondolja meg, hogy benn a város szívében van egy szép helye víztől körülvéve, a mely most kaszáló ...

A Kossuth utcai 3-ik bejáratától sem szabad visszariadni. Vannak ott közös telkek, a melyek alkalomadtán megvásárolhatók, mert az új építési szabályrendelet értelmében egyik sem kaphat építési engedélyt. Szóval csak akarát kell, mert a város e részének szépítése csak emelni fogja a jövő szükségességét.

A méhlegelő javítása.

Irta és a kolozsvári orsz. méhészeti kongresszuson felolvasta: **Gál Imre** tanító, udvarhelyvárnegyeli méhészegyleti titkár.

„Ültessetek fákat, bokrokat és virágokat.” Szébb emléket egyikünk sem hagyhat maga után, mint egy terebélyes szép fát; ne legyünk szűkkeblűek, s gondoljunk azokra, kik utánunk következnek.”

(3. folytatás.)

Tekintélyesebb méhészek, a községnek vezető emberei vihetik könnyen keresztül, hogy a temetők, templomkerítések, közterek, gyümölcs, akác és hársfákkal telepítessenek be; hogy a határban itt-ott egy terebélyes hárs alján, hova pihenni huzódjék a tik-kaszító melegben az elfáradt munkás.

Semmi költségbe sem kerülő munka ez; akácot bármily mennyiséget ad a kormány egyszerű keresre; hársfákat meg kapunk az erdőből; gyümölcsfákat is potomáron nyerhetünk a közterekre. Ide csak egy parányi akarát és alkotó vágy kell s meg van az eredmény.

Vigyáznunk kell azonban arra, hogy az akácnak és hársnak is mindkét fajtát telepítsük s adjunk helyet a sophorának is, mert ezzel 5—6 heti méhlegelőt teremtünk. Bálványfának tömeges ültetését, bár nem tiltakozom ellene, nem ajánlom, mert méze nem kellemes ízű.

Figyelemmel kell kísérnie a szegényebb sorsu méhészeknek a vidék virányát s a méhektől a legjobban látogatott virágok magvait összegyűjtve, szórja el tavaszunkint a martokba, utszélékre, árokpartokra. Ilyen virágok: a hattyu, sallangos pófoka, vadrepce, buzavirág, kigyószisz, kis csengettyűke, ökörfark kóró, kakukfü, menthafélék, tisztessfü, fehér és vöröses pevence, örvös zsálya, pemetefü, ibolya félek.

Ezen gyomnövények közül különösen a tisztessfü, örvös zsálya, kakukfü, buzavirág, kigyószisz érdemelnek kiváló figyelmet és védelmet.

A tisztessfüvet maga a gazda, ha nem belterjesen gazdálkodik, szórhatja június hónapban a buzája közé, aratás után jó méhlegelőt és jó tarlókaszáladást ad.

Az örvös zsályából magam is csináltam egy temetőben igen kiváló természetesen méhlegelőt a községben. Ezelőtt mintegy 5—6 évvel hintettem el a magvát s azután magától tenyészve, félméter magas takarmányt nyújt, a méhektől alig képesek az emberek ott járni.

A múlt hónapban kis fiam siremlékét állítottuk fel abban a temetőben; elbámultam a méhek munkáját; úgy nézett ki az egész temető, mintha rajzás lett volna benne.

Ennek a növénynek virágzata májustól szeptember végéig tart. Kaszálás után újból felsarjadzik és virágba borul. Omlós és martos helyeken, szüztalajban diszlik a facélia is; mint méhlegelő érdemel kiváló figyelmet, mint takarmány számba nem jöhet, tehát a mezőgazdaság keretébe nem vihető be.

A fokozott igényekből táplálkozó megélhetési harc, tülekedő verseny a minden napi kenyérért, egy újabb mezőgazdasági ágat teremt Magyarországon; minek megvalósításán Páter Béla kolozsvári gazd. akadémiai igazgató apostolkodik szóval, tettel és a vonzó példa erejével.

Ez az újabb mezőgazdasági ág a gyógy-növények termelése. Tessék bármelyik mé-

hészársannak meglátogatni az Akadémia gyógynövény telepet s azonnal tisztában lesz a jövőt illető teendőikkel. Exempla trahunt a példa vonz s ez a példa első sorban a magyar méhészeknek ad gyakorlati ismeretel.

Kis birtokon, forgóban való beállításával is lehet a méhfüvet termelni. virág prima méhlegelő, levélzete 5—6 mm. száritott termést nyújt holdankint, mit 60 koronáért vált he a Droguista; jövedelme 360 korona. A fehér mályva kat. hold jövedelme 700 korona, az ökörfark korósé 550—700 korona. A majoránna 459 K, a levendula 800 korona, a zsálya 400 korona, a fekete mályva 960 korona, a fodormenta, borsmenta 3—400 koronát jövedelmeznek kat. holdankint; mind olyan gyógynövények, melyek gazdagon választják a nektárt és munkálatait a gyermekkéz is végezheti.

A gyógynövények ilyen jövedelmezősége könnyű munkát és jó méhlegelő volta első sorban a méhészeket predesztinálja termésre, és meg vagyok győződve, hogy ezen újabb mezőgazdasági ág, melynek tápforrását a külföld táplálja kereskedelmi vállalkozásaival, a magyar méhészeknek felkarolásával fog rohamos lépésekben törtetni előre, mert a méhészet részére nyújtott előnyeik kívül jövedelmezőségevel, mint gazdasági és kereskedelmi érték bir nagy tényező gyanánt.

A felsorolt teendők a méhészeket, mint az aktivitás individumait várják; nélkülök és részükre senki el nem végzi azokat; a további stagnációval pedig még melyebb lesz az ür, a mi jelenben is tátong a méhészet és mezőgazdaság között. És hogy a méhlegelő javításának problémája minél jobban bekebeledjék a közérdeklődés homlok terébe, minél több individuumot nyerjen az akció a hazai méhészegyletek összességében egy, mint külön váltan; a legteljesebb mértékben kell fellépniök a méhészek ilyen irányban való támogatásául.

(Folyt. köv.)

A tanítók és — a kivándorlás.

Irta: **Bálinth Zoltán.**

Jelige: „Extra Hungariam non est vita, si est vita, non est ita” (4 folyt.)

10. Alakítson a tanító a nép vezető embereivel egyetértve fogyasztási, tej, értékesítő, hitel, állatbiztosító szövetkezetet.

Hisz ezeknek oly hasznos voltát nem lehet eléggé hangsúlyozni, csak lelkiismeretes, igazságos kezelőkre van szükség. Hogy e társadalmi intézmények útján miként lehet a népet nagygyá, boldoggá, megelégedetté tenni, igen hosszadalmas volna itt kifejtteni. Különben is a Gazdaszövetség ezen intézményekről külön-külön füzetet adott ki.

Annyit azonban mondhatok, hogy a tanító ezen intézményeknél aktív szerepet vihet, mert ez a tanító teendőit nem fogja hátráltatni. S ha ezen szövetkezetek teljes virágzásnak indultak, ott a nyereség összegéből, vagy a kifejlesztendő osztalékok bennhagyásából idővel — a tanító tanácsára — oly alaptőkét lehet teremteni, mely nemcsak a kepet váltaná meg, de az irtózatot pótdadótól is megszabadítaná a szegény községet.

Ennek megvalósítására kell ugyan egy évtized, de kitartással és egyetértéssel meg lehet valósítani. Boldog község az, melynek alaptökeje akkora, hogy a lakosok a kepet és pótdadót nem ismerik. Ott bizonyára a kivándorlást sem tudják mifán terem.

11. Szoktassa a tanító népet az üzleti szellemre különösen; ha nagy város van közel, vagy vasut-állomás, ott a nép terményeiből szépen pénzelt, mely által a napi kiadások fedezve lennének,

12. A mi a kivándorlást elősegíti, az egyfelől az uzsora. Sok kisebb birtokosnak

pénzre van szüksége ügyeinek rendezésére. Ha a községben hitelszövetkezet nincs, a nagyobb birtokoshoz szalad kölcsönért, ki rendszerint szívesen ad kölcsön bizonyos összeget az illetőnek, de 20-30-40 százalékra, ráadásul a kölcsönadó megköveteli az adóstól, hogy 4-5 napon át nyári időben dolgozzék is neki. Ha az adós a hitelezőnek ezen kívánságát nem teljesíti s megtagadja, akkor a kölcsön felmondott és az adósnak megingott a talaj a lába alatt. Ha fizetése képtelenné válik, bánatában elzalogosítja vagyonaát s vándorbotot vesz kezébe és indult idegen földre.

Ezért a tanító ostromozza a lelketlen uzoráskodókat. Ne riadjon vissza, nyugtassa meg az a tudat, hogy lelke ment a kufárok kezéből s haladéktalanul állítsa fel a hitelszövetkezetet, mint az uzora megölőjét, a nép megmentőjét.

13. Világoztassa fel a tanító népét az alkohol testet, lelket romboló hatásáról, de ne csak az iskolában, hanem a társadalomban is. S úgy a tanító is saját példájával bizonyítsa be az alkohol iránti gyűlöletét.

14. Alakítson a tanító temetkezési együletet szövetkezeti alapon, hogy szegény családok a temetési költségek miatt a bankot igénybe ne vegyék. Sarkalja népét a Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíj-egyletbe (Bpest, VIII. József-u. saját ház) és Gazdasági munkás- és cselédpénztárba való belépésre. Hogy e nevezetes intézményeknek minél számosabb tagja legyen, vállalja el a tanító ez intézetek külképviseletét.

15. Az iparos osztály pártolása ne kerülje ki a tanító figyelmét. Tömörítse őket ipartestület alakítására, ha elegendő számmal nincsenek akkor a legközelebbi községben levő ipartestületbe való belépésre serkentse. Így a kontár iparosok ellen védelemben, az állam által támogatásban is részesülhetnek.

Hívja fel népét a magyar ipar pártolására, hogy az ország gazdasági jóléte előmozdítottassék.

Ujítsa meg minden évben a már feledésnek induló tulipán mozgalmat. Küzdjön a tanító a téves eszmék hirdetőinek törekvései ellen. A faj iránti szeretet azt parancsolja, hogy a magyar embernek a munkától irtóznia nem szabad s minden tisztességes eszközt meg kell ragadnia az erkölcsi és anyagi boldogság előrevitele érdekében. (Vége köv.)

Irodalom.

Az „Állami Tisztviselők Zsebnaptára 1913. évre“, mely Csikvári Jákó, az „Állami Tisztv. Orsz. Egyesülete“ hivatalos lapja szerkesztőjének szerkesztésében fog megjelenni, ezáltal is valóságos kincsesháza lesz az állami tisztviselőknek. Ára 3 korona, mely összeg a nevére, Mátyásföldre (Pestmegye) küldendő és pedig legkésőbb f. évi október hó 1-ig. Ajánljuk a állami tisztviselők figyelmébe.

HIREK.

Székely testvérek! Szegények vagytok? Nem telik arra, hogy egymagatok előfizessetek a most annyira szükséges függetlenségi újságra? Ne szegyeljétek. Ha ötön összeálltok és 2-2 koronát letesztek, egész éven át, hetenkint kétszer olvashatjátok a „Székely-Udvarhely“ politikai székely újságot. Az öt székely közül egyiknek a nevére megrendelhetitek s ilyen módon évi 2 koronáért mindannyian újságelfizetők lehettek. Ne hallgassatok azokra, kik felsőbb nyomás folytán, lebeszélnek az ellenzéki lapok olvasásáról. Azok csak azt akarják, hogy Ti örökre tudatlanok maradjatok és az orrotoknál fogva vezessenek oda, a hova hatalmi

érdekeik kívánják. Nyiljék ki már egyszer a szemetek és azzal lássát meg végtelen nagy veszedelmet, mely hazánkat különösen most végpusztulással fenyegeti. Jogaitok érvényesítéséről csakis az ellenzéki lapok beszélnek. Olvassátok tehát fokozott figyelemmel az igazi függetlenségi újságokat, mert most nagy feladatok várnak minden igaz hazafira.

— **Justh Gyula válasza.** A székelyudvarhelyi függetlenségi és 48-as párt megalakulása alkalmából Justh Gyula pártvezérhez intézett táviratra, e hó 5-ikéről, Tornyáról kelteve, Gáspár Balázs elnökhöz a következő válasz érkezett:

„Igen tisztelt Elnök ur! A székelyudvarhelyi függetlenségi és 48-as pártkör alakítása alkalmából hoztam küldött üdvözlő iratukat hálásan köszönöm. Kérem igen tisztelt elnök ur, szíveskedjék köszönetemet a pártkör tagjainak tudomására hozni azzal, hogy üdvözletük, mellyel dokumentáltak azt, hogy nagy küzdelmeinkben velünk éreznek, — igen jól esett nekem s hogy jó kívánságokat hasonlókkal viszonzom. Szívélyes üdvözléssel: Justh Gyula s. k.“

— **Egy szorgalmas ember halála.** Heitz Vilmos kereskedő, városi képviselőtestületi és vármegyei törvényhatósági bizottsági tag életének 41-ik, boldog házasságának 11-ik évében, rövid szenvedés után, e hó 5-én éjjel 12 órakor elhalt Székelyudvarhelyt. Hült porait tegnap d. u. 3 órakor lutheránus szertartás szerint, a Kossuth-utca 73. sz. lakásán tartott rövid ima után, kiszállították a vasúttállomáshoz és ma (vasárnap) délután u. 2 órakor helyezik örök nyugalomra a lutheránus temetőbe Segesvárt. Halálát neje szü. Manchen Mari, valamint az elhaltnak szülői, nevelt gyermekei, anyósa, testvérei, sógorai és sógornői gyászolják. A jakarobeli derék ember hirtelen elmulását városunk és vármegyénk közönsége is mélyen sajnálja. Jellemes, végtelen tevékenységű, nagy kereskedői talentum törött ketté derékban. Pár nap előtt még hangyaszorgalommal dolgozott. Kiterjedt üzletkörét erős kézzel kormányozta s mint a régi, jóhírnevű Gál János cég utódja, vagyont, becsületet szerzett úgy, hogy a kultura, közélet, társadalom részére is juttatott bejölle. Nagy tervei voltak még. Nem régen vásárolta meg a Walter-féle „Központi-szálloda“ épületét, hol mintaszerű üzletet szándékozott berendezni; noha mostani közismeretű cége is az volt. A kérielhetetlen halál közbe lépett és vastag irónjával keresztül huzta összes számításait. Néhány óra alatt végzett a páratlan munkakedvvel és birással szorgoskodó embertársunkkal, kinek helye sokáig üresen marad közöttünk. Isten vele! Nyugodjék csendesen.

— **Székelyudvarhely ünnepe** lesz a jövő vasárnap, melyet a polgári önképző és segélyező egyesület rendez. Az ünnepség délelőtt 11 órakor a vármegyeház dísztermében diszközgyűléssel kezdődik, mikor is Solymossy Endre arcképét leleplezik. Délután 1 órakor a „Budapest“-szálló színháztermében közbead, pont fél nyolckor pedig műkedvelői színelőadás lesz, amelyet táncmultság követ. Az emlékünnepre Solymossy Endre fényképével díszített meghívókat bocsát ki a rendezőség és az a következő műsort foglalja magába: Délelőtt 11 órakor a vármegyeház dísztermében ünnepélyes közgyűlés a következő sorrenddel: 1. Himnusz éneklés a Székely Dalegyet. 2. Elnöki megnyitó beszédet mond: Dr Valentsik Ferenc országgyűlési képviselő, egyleti elnök. 3. Emlékbeszéd. Tartja: Biró Sándor ref. koll. tanár. Ezzel kapcsolatosan Solymossy Endre arcképének leleplezése és az egyletnek átadása. 4. A magyar zene. Irtá: Baghi Gyula. Szavalja: ifj. Rájk József. 5. Szózat. Éneklés a Székely dalárda. A diszközgyűlésen nőket is szívesen látunk. D. u. 1 órakor közbead a „Budapest“-szállodában. Egy teríték

ára 4 K. Este pont fél nyolc órakor a „Budapest“-szálló színháztermében előadatik: „Kapuzárás előtt.“ Vigjáték 3 felv. Irtá: Véli Miksa. Rendező Fischer Ferenc. R. Tóth János nyug. állami hiv. Bodrogi Balázs. Amália a felesége Jakabos Róza k. a. Juliska leányuk Hermann Eliz k. a. Kovács József, R. Tóth sógora ifj. Rájk József. Özv. Halaesi Benedekné, Juliska keresztanyja Fischer Ferencné u. a. Péterfy Károly Bardóc József. A Nefeletskör tagjai: Monori Iza Csoma Emma, Kardos Ella Hodor Berta. Fehér Elemér Rájk Sándor. Helyárok: Páholy 8 K. Támlásszék és oldalszék I. II. sor 2 K. Körszék 1 K 60 f. II. rendű körszék 1 K 20 f. Földszint 1 K. Tanuló jegy 60 f. Karzati ülőjegy 40 f. Előadás után táncmulatság! Felülfizetéseket köszönettel fogadunk és hírlapilag nyugtázunk. Jegyek előre váltathatók: Z. Székely Dénes ur könyvkereskedésében és este a pénztárnál. Bejárat a színházba az udvari kapun és csarnokon át.

— **Állami méhészeti tanfolyam.** Serényi Béla gróf földmívelésügyi miniszter a gödöllői állami méhészeti gazdaságban az október hó 15-én kezdődő kétéves méhészmunkás tanfolyamra pályázatot hirdet A tanfolyamra felvételnek, akik tizenhatodik életévüket elérték, de harmincötödik életévüket még tul em haldtak. A felvételi folyamodványhoz keresztlevel, az elemi népiskola negyedik osztályának elvégzéséről szóló bizonyítvány, hiteles bizonyítvány arról, hogy a folyamodó valamely mező, kert, szőlő, vagy erdőgazdaságban mint segéd munkás, vagy mint egyéb alkalmazott legalább egy évet gyakorlatilag töltött és használhatóságának és megbízhatóságának tanujelét adta.

— **A motorbenzin ára.** A budapesti kereskedelmi és iparkamara értesíti az érdekelteket, hogy a kereskedelemügyi miniszter a kisiparosok részére szükséges motorbenzin árát augusztus 15-től kezdődőleg további intézkedésig a kőolajfinomítógyárakkal egyetértőleg métermázsánként 23 koronában állapította meg.

— **Az alkoholizmus és a büntetőtörvények.** A német büntető törvénykönyvből, mint a német lapokból olvassuk, egy új paragrafus felvételét tervezik. E szerint a részeg állapotban elkövetett deliktumokra kirovott büntetés csakis az esetben függeszthető föl, ha az elítelt kötelezi magát, hogy meghatározott időn belül a szeszitaloktól teljesen tartózkodni fog s ezt a fogadalmát meg is tartja.

— **Magyar fajta szarvasmarha törzskönyvezése.** Az erdélyi jellegű magyar fajta szarvasmarhát tenyésztő egyesület főlhívat intézett tagjaihoz, hogy a még törzskönyvezetlen tenyészállataikat jelentsék be, hogy a törzskönyvelési bíráló bizottság idejében meg szemlélhesse az állatokat. Az egyesület a vármegyei gazdasági felügyelőségekkel közli a törzskönyvezett eladó tenyészállat jegyzéket. A felügyelőségek az állam részéről köztenyésztésre és kiosztásra történő vásárlásnál, miniszteri utasításra, elsőbbségben részesítik az egyesületnél törzskönyvezett tenyészettől származó tenyészállatot.

— **Értesítés.** Tisztelettel szíves tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy az őszi időnyre a legujabb férfi és női divatújdonságok: kalapok, rubaszövetek férfi és női felöltők dus választékban raktkarra érkeztek és a legjutányosabb árakban rendelkezésére bocsátom. Mindenkinek saját érdekében ajánlom szíves megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

— **Jarványos betegségek.** A folyó I. félévben hasihagymáz 8 volt és egy elhalt. Augusztus 5-től a hatóságokhoz bejelentettek 5 esetet. Bárányhimlő 2, hólyagos 1, kanyaró 5, roncsló toroklob 12 (elhalt 2), a II. félévben bejelentettek 2-öt), számarhurut 1, trachoma 2 és fültömírgylob 7 fordult elő az első félévben Székelyudvarhelyt.

1. Kiadó urilakás

a Batthyány-téren. Emeleten: 1 nagy utcai áltányos: három, vele összefüggő és 1 kis átjáró szobákból álló lakás, azonnal, vagy szept. 29-re kiadó!

2. Udvari lakás

ugyanott két szoba, konyha és hozzávalókkal, földszint, kiadó. Egyik nagy szoba alkalmas: szabónő, masamódnő stb.-nek

3. Ugyanottan

udvari földszintes lakás 1 szoba, konyha és hozzávaló helyiségekkel kiadó és azonnal is elfoglalható.

4. Csere

utcában 3 szobás, konyhás, kamara, pince, fatartó, sertésol, tyukol, galambbug és külön udvarral, kuttal, gyönyörű rózsás kerttel, gyümölcsfákkal Kedves, csendes lakás egészséges helyen. Pék József építő mesteré volt. Azonnal vagy szept. 29-től kiadó.

5. Csere

utcában három szoba egyik jó műhelynek konyha, kamara, sütőház külön udvarral. A Herczeg Albert fele házban kiadó, esetleg eladó, olcsón és kedvező fizetési feltételek mellett!

6. Csere

utcában, a 3-dik ház az aljban, a kúton innen, néhai Kandó-féle házban: kiadó egy két szobás és egy szobás lakás, fatartó, sütővel, külön udvarral, azonnal el is foglalható!

7. A tábor

utcában a kórház háta megett: két szobás, kamarás és konyhás, pince, fatartó, tyukol, sertés pajta és esetleg istállóval és székérszinnel is, csak egy lakos van még az udvaron, kitűnő vízi kuttal kiadó! A lakás alatt van egy nagy magas, tagas nagy műhelynek alkalmas pince helyiség Van egy külön egyes szoba is, mely külön is kiadó!

8. Eladó házhelyek,

belsősegek! Az országot mentén Bethlen utcában, avasut mellett, a bejárónál balra levő belsón, mely Vajda Lajos faraktára volt, ELADÓ. Párcellánként az egész 5 belsőre felszítva 5000 koronáért darabja! Vendéglőnek, kereskedésnek, nyílt üzl tnek, fakereskedés-e rendkívül előnyös, mert hátul a vasútra is rakodó kapu nyitható. Bármiféle épület építése kőből engedélyeztetik bárkinék is. ELADÓ RÉSZLETFIZETÉSRE IS!

9. Kuvarkertbe

nagy gyümölcsös kert FELPÁRCELLÁZVA több házhelyre, megtekinthető terv szerint! Három utca fronttal eladók örök aron. Vevőknek olcsó főveny, teglavettető hely biztosítatik. Gyönyörű mind nemes fajokkal, melyek már teremnek. Jo ivóvíz kuttal! Igen alkalmas lenne tisztviselői telep, vagy más társaságok tagjainak, kik így megukban építkezhetnének és lakhatnának. Ha a pénzügyi viszonyok javulnak, magam szerzek reá kölcsönöket az építésre!

Tábor

utcában gyönyörű gyümölcsös kertben TAXÁS házhelyek eladatnak, illetőleg kiadatnak huzamos időkre! Kitűnő kut az udvaron, közös sütőkemence stbivel! Az utca már csaknem egészen be van építve!

Külömbttele kiadandók vagy eladandók!

11. Faraktárnak: a barom piactér melletti bekerített hely; külső fele kiadandó és azonnal át is vehető. Belső felén már van faraktár!

12. Homoródi borvíz szállításra a városba korsókba előfizetőknek kiadandó kétféleképpen is. 1. A szállító kap a behordás és széthordásért és elosztásért az előfizetőknek havi 200 K-át 2. Vállalkozásba veszi a szállítást, korsót, szekeret, míg maga beszerzi. én adok, mely esetben 230-240 K-át kereshet

13. Nagyalambfalván eladó az országot mentén egy kitűnő helyen, a kocsoma mellett fekvő nagy belső Mindenre, de iparosnak, különösen alkalmas 2000 K-ért. Azonnal át is vehető. Jó kut van rajta.

14. Nagyalambfalván eladó egy 28 egy 14 és egy harmadik 9 holdas erdő szép tűzifa állománnyal mely legszebb a község határába Az országtól pár száz lépésre «Várfele» nevű helyen a Vágás patak, melyen a falun inuenfelüli hid vezet át. Székelyudvarhelyről is megjárható egy nap kétszer! Igen előnyös vásár, fogattartóknak.

15. Fentiekről értekezhetni levélben vagy személyesen a tulajdonos:

Nagysolymosi
KONCZ ARMIN
gyógyszerésszel Székelyudvarhelyt.

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! HIRDESSZEN tehát a „Székely-Udvarhely“-ben

130 saját fiókraktár a bel- és külföldön

Elsőrangú elegáns és jutányos a Turul-Cipő

Turul-cipógyári r.-t.
A monarchia legnagyobb cipőgyár
Temesvár
Fiók üzlet Székelyudvarhely
Kossuth-utca 9.

Az ecet Czell Frigyes és Fiai

a háztartásban nélkülözhetetlen szükséglet. De nem am az ecetszeszből, hideg uton előállított folyadék melyet a kádicsfalvi természetesen főzött ecet már széleskörben kiszorított. Székelyudvarhelyt és vidékén ma minden gondos háziasszony kizárólag az özv. Gergely Jánosné szül. Finta Lina kádicsfalvi ecetgyárából fedezi szükségletét. E kitűnő ecet eredeti jó minőségben kapható Székelyudvarhelyt: Darvai Albert, Szentpéteri Gergely, Márk testvérek, Haab és Heitz, Csató és Kun, Réther János, Tamás Balázs, Gáspár és Pap, Gál János utóda, Fernengel Gyula, Karda Dénes, Zárug Antal kereskedőknél. Ha egészségét és életét szereti, akkor csakis kádicsfalvi ecetet használjon.

bortermelők és bormagykereskedők **Medgyes.** Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Eladó véredek.

Két darab 8 hónapos him és nőstény véreb, mely, Frigyes főherceg vérebével volt párosítva, mind a kettő garantált tiszta faj, semmi szépség hibájuk nincs — 300 és 200 koronáért eladó. Cim: özv. **Kerholt Fernencné VINKOVCE** (szerén.várm.) Florián u. 6. sz.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bormagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

NICRIN a legjobb cipőkrém az egész világon

Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is. St. Fernolendt Wien III. cs. és kir. udvari szállító.

80 éves gyári fennállás

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógymód: tifusz, kolera, toroklob, rüh, vérhas, mindenféle himlő és vörheny, orbánc, bujakór, számarhurut, agy-, tüdő-, sziv-, gyomor-, méh- és bélgyulladás, vesemáj-, lép-, hólyag bajok, skrófula, köszvény, csusz, nyavalyatörés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység, vízkórság, szárazbetegség (tuberkulózis), torok- vagy mandolagyulladás, gyomorkatarus, örülés stb. el- len. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K. E. — tekintélyes orvosok ajánlata — népkönyvtárai részére 100 példányt elfogadott. Ára .. 3 korona. Kapható: ..

Betegh Pál kiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.